

УДК 339.54(4):339.923

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З УГОРЩИНОЮ

Дугінець Г. В. к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

Дугінець Г.В. Сучасні особливості зовнішньоторговельних відносин України та Угорщини.

В дослідженні визначено, що з огляду на євроінтеграційну спрямованість економічних реформ в Україні значно зріс інтерес до аналізу соціально-економічних перетворень в країнах з перехідною економікою, які вже є членами Європейського Союзу. Однією з таких країн є Угорщина. За результатами аналізу визначено, що динаміка розвитку зовнішньоторговельних відносин між нашими країнами цілком задовільна, незважаючи на світову економічну кризу. Зазначено, що Угорщина останніми роками залишається головним торговельним партнером поряд з Польщею, Італією, Німеччиною та Іспанією. Так товарообіг з Угорщиною у 2014 р. зріс на 0,6% та склав 2974,1 млн. дол. США. В досліджуваному періоді у двосторонній торгівлі товарами між Україною та Угорщиною сальдо для України було позитивним і склало 46,3 млн. дол. США. Доведено, що серед нових пріоритетів партнерства є допомога у розвитку євроінтеграційних ініціатив українського суспільства та посилення співпраці із Європейським Союзом за рахунок цього. Отримано висновок, що зусилля слід спрямувати на використання актуальних можливостей щодо розвитку двостороннього співробітництва в таких сферах: промисловій та інвестиційній, підтримки малого та середнього бізнесу, українсько-угорської транскордонної співпраці в галузі територіального планування та розвитку, а також створення спільного транскордонного індустріального парку на українсько-угорському кордоні.

Duginets A. Modern features of trade relations between Ukraine and Hungary.

The study determined that in view of European integration direction of economic reforms in Ukraine significantly increased interest in the analysis of socio-economic reforms in transition countries that are already members of the European Union. One of these countries is Hungary. The analysis determined that the dynamics of trade relations between the two countries is quite satisfactory, despite the global economic crisis. It is noted that in recent years, Hungary remains a major trading partner along with Poland, Italy, Germany and Spain. So trade with Hungary in 2014 increased by 0.6% and amounted to 2.9741 billion. Dollars. USA. In the study period in bilateral trade between Ukraine and Hungary, Ukraine's balance was positive and amounted to 46.3 million. Dollars. USA. It is proved that among the new priorities of the partnership is to help in the development of European integration initiatives of Ukrainian society and strengthening cooperation with the European Union due to this. An opinion that efforts should be focused on the use of current opportunities for bilateral cooperation in the fields of industrial and investment, support for small and medium business, Ukrainian-Hungarian cross-border cooperation in the field of spatial planning and development, and the creation of joint cross-border industrial park in Ukrainian - Hungarian border.

Дугінец А.В. Современные особенности внешнеторговых отношений Украины и Венгрии.

В исследовании определено, что учитывая евроинтеграционную направленность экономических реформ в Украине значительно вырос интерес к анализу социально-экономических преобразований в странах с переходной экономикой, которые уже

являються членами Європейського Союзу. Одной из таких стран является Венгрия. По результатам анализа установлено, что динамика развития внешнеторговых отношений между нашими странами вполне удовлетворительная, несмотря на мировой экономический кризис. Отмечено, что Венгрия в последние годы остается главным торговым партнером наряду с Польшей, Италией, Германией и Испанией. Так товарооборот с Венгрией в 2014 вырос на 0,6% и составил 2974,1 млн. долл. США. В указанный период в двусторонней торговле товарами между Украиной и Венгрией сальдо для Украины было положительным и составило 46,3 млн. долл. США. Доказано, что среди новых приоритетов партнерства помощь в развитии евроинтеграционных инициатив украинского общества и усиленное сотрудничество с Европейским Союзом за счет этого. Получено заключение, что дальнейшие усилия следует направить на использование актуальных возможностей по развитию двустороннего сотрудничества в таких сферах: промышленной и инвестиционной, поддержки малого и среднего бизнеса, украинско-венгерского трансграничного сотрудничества в области территориального планирования и развития, а также создание совместного трансграничного индустриального парка на украинско-венгерской границе.

Постановка проблеми. З огляду на євроінтеграційну спрямованість економічних реформ в Україні значно зріс інтерес до аналізу соціально-економічних перетворень в країнах з перехідною економікою (transition economy), які вже є членами Європейського Союзу. Це пояснюється, перш за все, зміною ролі цих країн у міжнародному поділі праці та зростанням їх значення в регіональній економічній інтеграції та в системі світового господарства в цілому. У зв'язку з цим викликає інтерес дослідження економіки Угорщини, яка зазнала значних змін політичної та економічної системи, та досягла великих успіхів в економічному і соціальному розвитку країни. До того ж Україна та Угорщина тісно пов'язані спільними інтересами у різних сферах соціально-економічного життя суспільства. Угорщина є традиційним економічним та торговельним партнером України. Щорічно понад три тисячі угорських підприємств укладають торговельні контракти з українськими партнерами. Це все актуалізує дослідження сучасного стану зовнішньоторговельних відносин між нашими країнами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною базою даного дослідження є фундаментальні роботи українських і зарубіжних фахівців в галузі світової економіки, економіки зарубіжних країн, європейської інтеграції та глобалізації світової економіки, а також роботи авторів, які досліджували питання економіки Угорщини. Особливо корисними для автора виявилися праці українських вчених М. Бліхар [1], П. Майорош та П. Висчан [2], Є Кіш [3], Д. Ткач [4], А. Крижевського [5]. Серед зарубіжних публікацій слід відзначити монографії Хубала Йожефа, в яких відображені результати вступу Угорщини до Євросоюзу, а саме що сталося з економікою країни, яка мала в 2000-2002 рр. кращі показники в групі країн - кандидатів на вступ до ЄС, а до 2006 р опинилася в аутсайдерах [6, 7, 8]. Але незважаючи на наявні напрацювання в даній сфері зовсім випали з поля зору угорських вчених-економістів відносини Угорщини з Україною. Також не знайшли вони належного відображення і в сучасних наукових виданнях вітчизняних вчених. Таким чином, потреба в розробці обґрунтованих рекомендацій щодо активізації зовнішньоекономічних зв'язків Угорщини та України актуалізувало вибір теми даного дослідження.

Мета статті – здійснити аналіз сучасних особливостей зовнішньоторговельних відносин України з Угорщиною з метою визначення напрямів подальшого їх розвитку.

Викладення основного матеріалу. Українські двосторонні зовнішньоторговельні відносини новітньої доби розпочинаються саме з Угорщини. За час, що минув, а це більше ніж двадцять років, в українсько-угорських стосунках були періоди активної взаємодії, а також були часи значного скорочення політичного діалогу. Але незмінними залишалися інтерес обох країн одна до одної та бажання будувати стосунки на взаємовигідній,

добросусідській основі. Саме в цьому контексті особливо важливого значення набуває розкриття суті основних змін, які відбулися у співробітництві двох країн після східного розширення ЄС.

Угорщині вдалося здійснити головну мету своєї економічної політики - вступити в Євросоюз і стати його повноправним членом. Ця подія мала для економіки країни як позитивні, так і негативні наслідки. Головними плюсами стали нові можливості: для розширення ринку; створення додаткових робочих місць; прискорення технічного прогресу; залучення нових інвестицій, що призвело в цілому до зростання ефективності національного господарства та розширення зовнішньоекономічних можливостей. Промисловість Угорщини є конкурентоспроможною і могла сміливо розраховувати на збільшення обсягів продажів на ринку Європейського Союзу. Крім того, будучи членом ЄС, Угорщина отримала значні джерела фінансування програми розвитку регіонів, насамперед на північному сході країни. Однак, надмірний вплив іноземного капіталу мав і негативні наслідки, що призвели до змін в орієнтації та структурі економіки, і як наслідок - до зростання безробіття та інфляції в перші роки після вступу. У результаті зміни структури експорту найбільше постраждали експортери сільськогосподарської продукції та харчової промисловості, головним чином дрібні виробники, яких захлеснув демпінг імпортованих з ЄС товарів.

Характеризуючи економічну співпрацю між Україною та Угорщиною, варто зауважити, що динаміка її розвитку цілком задовільна незважаючи на світову економічну кризу. Як зазначає Д.І. Ткач, найважливішими завданнями у реалізації інтересів України у відносинах з Угорською Республікою є підтримання високої динаміки українсько-угорського діалогу на всіх рівнях; активне продовження консультацій з питань європейської інтеграції, забезпечення послідовної і дієвої підтримки Угорщиною євроінтеграційних і євроатлантичних прагнень України; активний розвиток міжрегіонального і транскордонного співробітництва, зокрема в рамках Карпатського єврорегіону; забезпечення послідовного збільшення товарообороту між Україною і Угорщиною, збереження позитивних тенденцій у його формуванні, врегулювання механізму торговельних обмежень між двома країнами; активізація співробітництва у сфері забезпечення прав національних меншин – української в Угорщині та угорської в Україні; посилення інформаційної роботи та забезпечення подальшого формування позитивного іміджу України в Угорщині [4].

Слід зазначити, що Угорщина останніми роками залишається головним європейським торговельним партнером поряд з Польщею, Італією, Німеччиною та Іспанією (рис. 1).

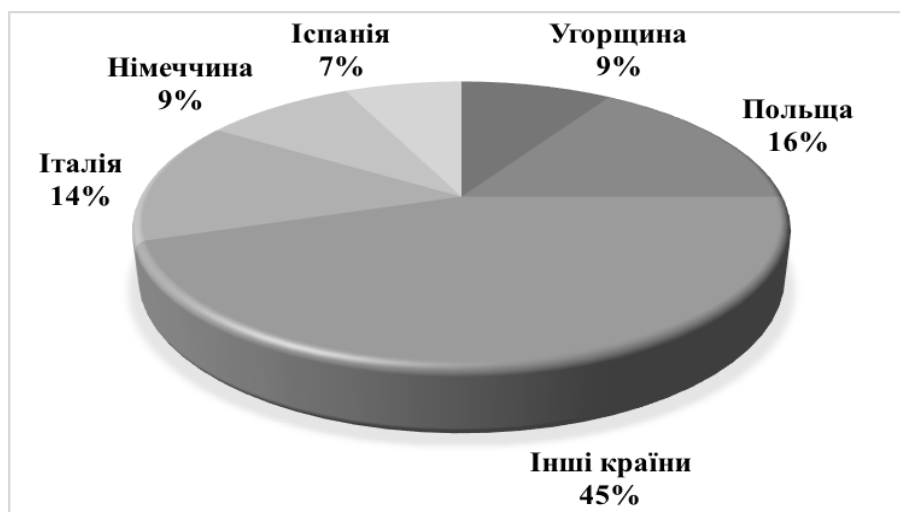

Рисунок 1 - ТОП-5 країн ЄС українського експорту товарів у 2014 році [9].

Між тим за даними Державної служби статистики України у 2014 р. загальний обсяг торгівлі товарами та послугами між Україною та Угорщиною зменшився у порівнянні з 2013 р. на 2,8% (на 91,7 млн. дол. США) і склав 3,14 млрд. дол. США. При цьому експорт зменшився на 7,6% (на 131,9 млн. дол. США) та склав 1608,5 млн. дол. США, імпорт зріс на 2,7% (на 40,2 млн. дол. США), до 1528,8 млн. дол. США. Але позитивне сальдо для України склало 79,7 млн. дол. США.

У 2014 р., в порівнянні з даними 2013 р., український експорт товарів зменшився на 2,7% і склав 1510,2 млн. дол. США (2,8% від загального українського експорту товарів), імпорт зріс на 4,6% і склав 1463,9 млн. дол. США (2,7% від загального імпорту товарів України). Товарообіг з Угорщиною у 2014 р. зріс на 0,6% та склав 2974,1 млн. дол. США. У зазначений період у двосторонній торгівлі товарами між Україною та Угорщиною сальдо для України було позитивним і склало 46,3 млн. дол. США (таблиця 1).

Таблиця 1 - Показники зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Угорщиною за даними Державної служби статистики України, млн. дол. США [9]

Показники	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2013/2014 (+/-; %)
Товарообіг	1408,5	2074,6	2667,4	2669,8	2957,4	2974,1	100,6
Експорт	730,2	860,0	1340,7	1510,2	1556,9	1510,2	97,3
Імпорт	678,3	1214,6	1326,7	1159,6	1400,5	1463,9	104,6
Сальдо	51,9	-354,5	14,0	350,6	156,4	46,3	

Аналіз товарної структури українського експорту до Угорщини свідчить про те, що в 2014 р., так само як і в минулі роки, її формували як сировинні товарні позиції (енергоносії, мінеральна сировина та напівфабрикати), так і готова продукція (машини, обладнання, механізми, апаратура, продукція легкої промисловості тощо). Причому найбільшу вагомість мали такі товарні групи: електричні машини (38%), чорні метали (25%) та палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки (17%). Також слід зазначити, що у 2014 році низка українських підприємств експортувала до ЄС, переважно до Угорщини та Нідерландів, комплектуючих на суму понад 59 млн. дол, що складає 83 відсотки всього обсягу експорту цієї товарної позиції (рис.2).

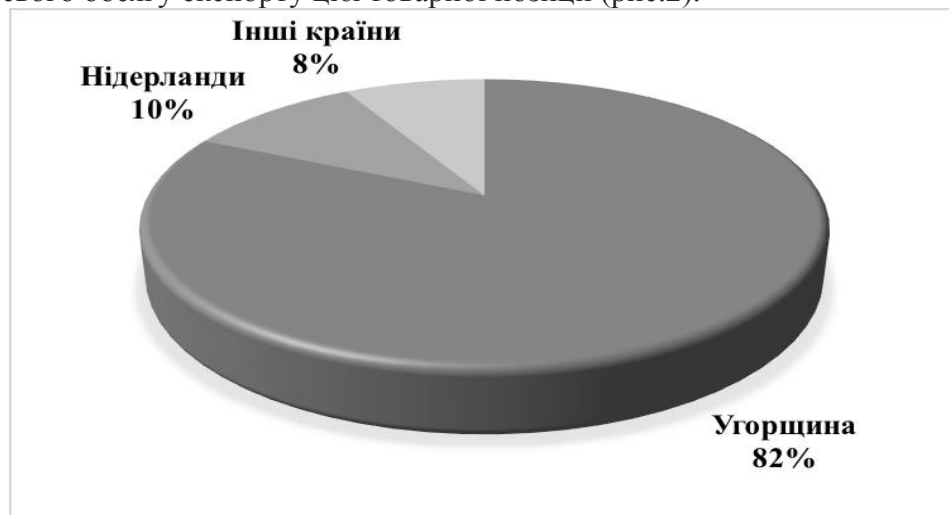

Рисунок 2 - ТОП-країн ЄС за експортом запчастин до телефонів, 2010- 8 міс 2015 року

Переважаюча частина угорського імпорту вказує на стабільну товарну структуру імпорту: лікарські засоби (7,8%), електричні машини (15,1%), пластмаси, полімерні

матеріали (9%), а також нафта та продукти її переробки (37%). За період січень-липень 2015 р. товарообіг між Україною та Угорщиною склав 1534,3 млн. дол. США (зменшився на 9,7%). Експорт товарів з України в Угорщину склав 487,7 млн. дол. США (зменшився на 49,9%), імпорт угорських товарів в Україну склав 1046,6 млн. дол. США (зріс на 45,1%). Негативне сальдо для України склало -558,9 млн. дол. США.

Обсяг прямих іноземних інвестицій з Угорщини в економіку України, за даними Державної служби статистики України, станом на 01.07.2015 р. склав 561,9 млн. дол. США, що становить 1,3% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, вкладених в економіку України (рис 3).

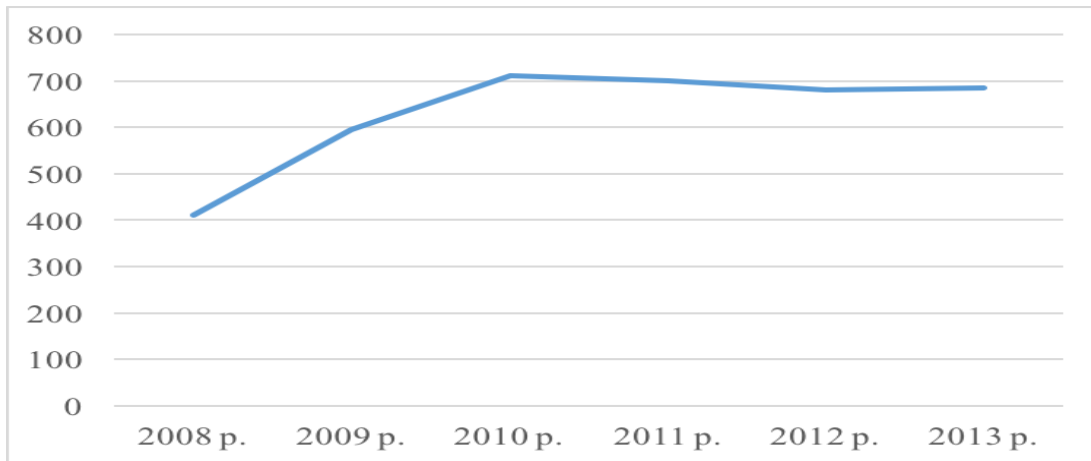

Рисунок 3 - Динаміка надходжень прямих інвестицій з Угорщини в Україну станом на 1 січня відповідного року, млн. дол. США [9]

Слід зазначити, що на даний час в Україні діє 474 підприємств за участю угорського капіталу, з яких 281 – спільні. До найбільших угорських інвесторів належать ВАТ „Банк ОТП”, фармацевтичний завод „Гедеон Ріхтер”, хімічне підприємство „Паннонпласт”, сільськогосподарське підприємство „Баболна”, таропакувальне підприємство „Дунапак-Україна”, аграрна виробничо-торговельна компанія „Сабольч Габона” та ТзОВ „3 Бетони”. Вагомі позиції на українському ринку пасажирських авіаперевезень займає угорська компанія „WIZZ Air Hungary Légitársaság Kft”. Дана компанія є провідною в Україні в сегменті бюджетних авіаперевезень „Low Cost”.

Висновки. Підсумовуючі результати аналізу можна зазначити, що динаміка розвитку зовнішньоторговельних відносин незважаючи на складну ситуацію в українській економіці має непогані результати. До того ж серед нових пріоритетів партнерства повинна бути допомога у розвитку євроінтеграційних ініціатив українського суспільства та посиленні співпраці із Європейським Союзом за рахунок цього. З огляду на подібність історичних передумов, досвід Угорщини може стати цінним емпіричним матеріалом для європейських перспектив України. Важливо, що інтерес у багатоплановій співпраці між нашими державами є обопільним. Це підтверджується створенням Спільної міжурядової українсько-угорської комісії з питань економічного співробітництва та Українсько-угорської міжурядової змішаної комісії з питань транскордонного та прикордонного співробітництва з метою поглиблення торговельно-економічного співробітництва між Україною та Угорщиною та його подальшого ефективного розвитку. Отже, сьогодні, слід розробити державну програму, яка має передбачити повноцінні політичні, економічні, культурні та інші відносини України з Угорщиною. Особливо слід спрямувати зусилля на використання актуальних можливостей щодо подальшого розвитку двостороннього співробітництва в сферах: промисловій та інвестиційній, підтримки малого та середнього

бізнесу, українсько-угорської транскордонної співпраці в галузі територіального планування та розвитку, а також створення спільного транскордонного індустріального парку на українсько-угорському кордоні.

Список використаних джерел:

1. Бліхар М. Сучасний стан і перспективи зовнішньої торгівлі України з країнами Центральної та Східної Європи / М. Бліхар // Економіка та держава. – 2009. – № 10. – С. 37–41.
2. Майорош П., Висчан П. Роль України во внешнеэкономической стратегии Венгрии / П. Майорош, П. Висчан // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №9. – с. 260-273
3. Кіш Є. Три доміанти в політичній палітрі Угорщини // Стратегічна панорама. – 1999. – № 1–2. – С. 85–99; Кіш Є. Політична трансформація в Угорщині в контексті загальноєвропейської інтеграції на зламі тисячоліть // Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний та прикладний аспекти: [Кол. моногр.] / За ред. Ф.М. Рудича. – С. 293–308.
4. Ткач Д.І. Сучасна Угорщина в контексті суспільних трансформацій: Монографія / Ін-т політ. і етнонац. дослідж. НАН України. – К.: МАУП, 2004.
5. Крижевський А. Динаміка розвитку українсько-угорських відносин у другому півріччі 2009 року / А. Крижевський // Аналітичні записки щодо проблем і подій суспільного розвитку Національного інституту стратегічних досліджень. – 2009. – Січень-грудень: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/December2009/26.htm>.
6. Hubai J. A magyar es az unios termeszeti eroforrasgazdalkodas a XXI. szazad kiiszoben. - EU Working Papers, Budapest, BGF, 2001/3.
7. Hubai J. Az unios csatlakozas hatasa Magyarorszag termeszeti eroforrasgazdalkodasara. Budapest, Nemzeti tankonyvkiado, 2006.
8. Hubai J. Zoldulo kereskedelmiink az EU relaciojaban, Tudomanyos evkonyv 2003. Magyarorszag a gazdasagi fejlodes keresztitjan. - Budapest, BGF, 2004.
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Ключові слова: українсько-угорські відносини, зовнішньоторговельні відносини, експорт, імпорт, Європейський Союз, двостороннє співробітництво.

Ключевые слова: украинский-венгерские отношения, внешнеторговые отношения, экспорт, импорт, Европейский Союз, двустороннее сотрудничество.

Keywords: Ukrainian-Hungarian relations, foreign trade, export, import, European Union, bilateral cooperation.